

Mitä on valkoinen etuoikeus ja kuinka sitä voi purkaa?

Anne-Mari Souto, yliopistonlehtori, YTT

thl.fi/antirasismikoulutus

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

Layla F Saad: Me and White Supremacy

”... Sinulla, jolla on valkoista etuoikeutta, sanottiinko sinulle koskaan lapsena, että valkoisuutesi voi toimia sinua vastaan? Että sinun on tehtävä enemmän töitä kompensoidaksesi rodullistettua erilaisuuttasi?

... Vai oliko ihosi väri jotain, josta ei edes keskusteltu, koska sillä ei ollut mitään tekemistä sen kanssa, mitä pystyt saavuttamaan tai miten maailma sinua kohtelee? Tämä on valkoisen etuoikeuden ydin.”

(s. 38, suomennos Tuuli Kurki)

Mitä on valkoinen etuoikeus?

Valkoisuus on normi ja ideaali, johon nähden rasismia tuottavia rodullistavia erotteluja tehdään

- Monet tutkimuksen ovat osoittaneet, että normatiivinen valkoisuus on osa suomalaisuutta ja kansallista identiteettiä

Valkoinen etuoikeus

- Valkoisuudessa ei ole kyse vain ihoväristä, vaan merkityksistä, joita ruumiille ja fyysisille ominaisuuksille annetaan.
- Valkoisuudessa on kyse myös yhteiskunnallisesta valtarakenteesta: se tarjoaa etuja niille, jotka voivat tulla valkoisiksi tunnustetuiksi. (Keskinen, Mkwesha & Seikkula 2021)

Arkinen, tavallinen ja siten itsestään selvä ja näkymätön valkoisuus 1/2

Valkoisuuden normatiivisuus on osa suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa, jonka osana olemme kasvaneet ja jonka keskellä elämme – koskettaa meitä kaikkia!

Arkinen, tavallinen ja siten itsestään selvä ja näkymätön valkoisuus 2/2

Normatiivisuuden tunnistaminen edellyttää kriittistä reflektointia, mm.:

- Representaatiosta: ketkä näkyvät ja ovat edustettuina?
- Katseesta ja nimeämisestä: kenen näkökulmasta asioita huomioidaan tai palveluja suunnitellaan?

Valmentaja 7-9, oppilaan ohjauksen oppikirja
thl.fi/antirasismikoulutus

Purkutalkoot

Koulutuksen ja työelämän sukupuolisegregaation purkaminen

**Kun susta ei tullutkaan
automekaanikkaa**

Valkoisen etuoikeuden käsittelymisen vaikeus 1/2

Valkoisiksi asemoidut ihmiset eivät ole useinkaan joutuneet käsittelemään rasismia ja etuoikeutettua asemaansa ja omaa osallisuuttaan valkoisuuden tuottamisessa ja ylläpitämisessä.

Valkoisen etuoikeuden käsittelemisen vaikeus 2/2

Minä/ me/ meidän instituutio osallisena? Herättää usein vahvoja tunnereaktioita:

- Tunnetta syylistämistä, suuttumusta, loukkaantuneisuutta
- Kieltäytymistä, vaivaantuneisuutta, vaikenemista
- Tunnereaktioita, joita on kutsuttu valkoiseksi herkkähipiäisyydeksi (hauraus/ white fragility)

Kuinka valkoista etuoikeutta voi purkaa? 1/2

Epämukavuuden, syyllisyyden, vaivaantuneisuuden, suuttumuksen, häpeän jne. tunteet voi kääntää oppimisen paikaksi ja muutoksen voimaksi!

Kuinka valkoista etuoikeutta voi purkaa?

2/2

Edellyttää:

- kuuntelemista, tilan antamista rodullistetuille,
- itsereflektointia, oivaltamista, anteeksi pyytämistä
- haparointia, oman vaillinaisen asiantuntijuuden ja epätäydellisyyden tunnustamista, virheiden tekemistä, ja
- taas oppimista – pitkäkestoinen prosessi!

Fokus antirasistisessa toiminnassa!

- Syyllisyyteen ei kannata jäädä vellomaan (uhriutua) vaan epämiellyttävien tunteiden ja epätäydellisyyden kanssa on tultava toimeen, nähtävä ne uuden oppimisen paikkoina ja pidettävä pääfokus antirasistisessa toiminnassa!
- Rohkeutta mennä eteenpäin ja ottaa vastuuta tulevaisuudesta!

Lähteet:

DiAngelo, R. (2018) *White fragility. Why it's so hard for white people to talk about racism.* Penguin Random House.

Keskinen, S, Mkwesha F. & Seikkula M. (2021.) Teoreettisen keskustelun avaimet – rasismi, valkoisuus ja koloniaalisuuden purkaminen. Teoksessa S. Keskinen. & F. Mkwesha & M. Seikkula (toim.) *Rasismi, valta ja vastarinta. Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa.* Gaudeamus, 45–68

Saad, L. F (2020) *me and White Supremacy. How to recognise Your Privilege, Combat Racism and Change the World.* London: Quercus.

thl.fi/antirasismikoulutus

KIITOS

thl.fi/antirasismikoulutus

thl.fi/antirasismikoulutus

Yhteistyössä:

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET